

Uhrevî amellerde ortaklık düsturu

Cafer Kayısıcı: “Risâle-i Nur’un mesleğinde iştirak-i a’mâl-i uhrevî düsturu var. Bu düsturu âyet ve hadis ile delillendirmek isteyenlere de cevap olacak ölçüde biraz açar mısınız? Yakın düstur tarikatta da var. Aynı cemaatte olmakla beraber, tanımadığımız bir kardeşimizin sevaplarından hissedar olmayı âyetler ve hadisler ile nasıl açıklayabiliriz?”

İnsanlar zor işleri hep ortaklık yoluyla, el birliğiyle, omuz omuza vermek ve güç birliği oluşturmak suretiyle aşmışlardır. Atalarımızın, “Bir elin nesi var? İki elin sesi var!” sözüyle veciz şekilde ifade ettiği hakikat, dünya işlerinde de, âhiret işlerinde de hep geçerli akçemiz olmuştur. Dünya için üç beş kişi bir araya gelip güç birliği yapıyorlar; bir ticaret veya iş ortaklığı kuruyorlar. İşin yürütülmesinden, kazancına ve kârına kadar ortak oluyorlar. Ticârî ortaklık bereket için de önemli bir duâ hükmüne geçiyor ki, genelde büyüme ile, yükselme ile, yüksek kârlarla neticeleniyor.

Âhiret işlerini yürütmek için de pekâlâ ortaklık kurulabilir ve bir çok bâdire, bir çok zorluk, bir çok sıkıntı el birliği ile, güç birliği ile, omuz omuza vermek sûretiyle aşılabılır. Üstelik âhiret işlerinde sevap ve ücret verme makamı doğrudan Cenâb-ı Allah olduğundan, Onun Samedâniyetinin, istiğnasının, zenginliğinin, ikramının, rahmetinin ve cömertliğinin bir gereği olarak; ortakların tamamının sevabı, ortaklardan her birisine eksiksiz gider; sevaplar ortak sayısına bölünmez, bilakis ortak sayısı kadar katlanır ve yekûn sevap tamamına ödenir. Kur’ân-ı Kerim “ben duygusunu” değil, “biz ruhunu” kuvvetlice işleyerek, bu hususu zihinlerimize kazımak istercesine gündemde tutar ve “bizlik şuurunu” gündelik hayatımızda da, ibadet hayatımızda da yerleştirmek ister. Meselâ en başta Fatiha Sûresi’nde nabüdü “nun’u”, nestâin “nun’u”, ihdinâ “nâ’sı”¹ hep bizlik şuurunu zihinlerimize perçinler. Bediüzzaman Hazretleri, bu âyetlerde neden “na’büdü” (biz ibadet ederiz) dendiğini, “a’büdü” (ben ibadet ederim) denmediğini izah ederken, üç ayrı bizlik kavramını gündemimize taşıyor: 1-Bütün mevcudat ‘biz’ kavramının içindedir. 2-Bedenimizdeki bütün hüceyrat ‘biz’ kavramının içindedir. 3-O camide o an namaz kılanlarla birlikte, bütün mü’minûn ve mü’minât ‘biz’ kavramının içindedirler.² Bediüzzaman der ki:

“Gördüm ki, âlem-i İslâm, büyük bir mescid suretini aldı. Mekke, Kâbe mihrab hükmüne geçti. Bütün namaz kılan Müslümanların safları, dairevî bir tarzda o kudsi mihraba teveccüh ederek, benim gibi “iyyake nabüdü ve iyyake nestain. İhdinâ..” deyip, her biri umum namına hem duâ, hem tasdik eder, hem onları kendine şefaatçi yapar.”³

Âyet ve hadislerin genel çerçevesinden anlıyoruz ki, ‘bizlik’ şuuru, ‘ben’ duygusuna nispetle Allah’ın rızasına daha yakındır. Yani Allah’ın rızasını biz şuuru ile kazanmak, tek başına kazanmaktan daha kolaydır. Çünkü bizim sosyalleşmemizi ve duâda, ibadette, salih amellerde birlikte hareket etmemizi isteyen bizzat Cenab-ı Hak’tır. Meselâ “Hepiniz toptan Allah’ın ipine sımsıkı sarılın, ayrılmayın”⁴ âyeti uhrevî hizmetlerde birlikte adım atmayı emrediyor. Keza Kur’ân, “bizlik şuuruna” zarar veren çekişmeyi yasaklıyor: “Allah’a ve Resûlüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin; yoksa korkuya kapılırsınız, gücünüz gider. Sabredin; Allah sabredenlerle beraberdir.”⁵ Diğer yandan ‘bizlik’ şuurunun ibadet hayatında yoğun şekilde yaşanması için Peygamber Efendimiz (asm) cemaatle namazı önemle teşvik ediyor ve cemaatle kılınan namazın tek başına kılınan namazdan 27 derece daha fazla sevap getirdiğini müjdeliyor.⁶ Hatta söz konusu ayet ve hadisler çerçevesinde bizlik ruhunu önemseyen Hanefi mezhebi, imamın fatihasını cemaatin fatihası sayıyor ve imam fatiha okurken cemaatin fatiha okumasını mekruh addediyor.

Kezâ Peygamber Efendimiz (asm) Allah’ın rahmet ve rızasının, feyiz ve bereketinin “biz şuuruna ermiş cemaat” üzerine indiğini bildirmiş;⁷ “Allah’ın eli cemaat üzerindedir”⁸ buyurmuştur.

Üstad Bedüzzaman Hazretleri bir mum etrafında birer boy aynasıyla duran insanların aldığı eksiksiz ve tam ışık misâli ile “biz ruhuna” açıklık getiriyor. Misalde geçen ışık, nur olduğundan bölünme ve parçalanma olmaz ve her birisinin aynası tam bir mum ışığına sahip olur. Allah’ın feyzi, rızası, rahmeti, sevabı ve bereketi de ışık gibidir. Tüm ortaklara eksiksiz gider. Omuz vuranların hepsini eşit olarak ihya eder.⁹

Fakat herkesin, aynasının rengi, parlaklığı, kırıklığı, netliği veya körlüğü gibi özelliklerine göre derece derece ışık alacağı malumdur. Yani ışık hepsini birden eşit olarak kucaklar; ama her ayna kendisine gelen ışığı kendi kabiliyetine göre alır. Eğer sırrı bozulmuşsa ışığı içinde pek fazla tutamaz; gelen ışık geçer gider.¹⁰

Nasıl Cennette de herkes bir yandan sevdiği ile beraber olurken, aynı zamanda derecesine uygun bir makamda da bulunur. Yani herkesin farklı makamlarda bulunuşu, bir arada bulunmalarına ve Cennetin saadetinden ve lezzetinden muhtelif

derecelerde istifade etmelerine mâni olmaz. Bediüzzaman Hazretleri, bunun için de, bir bahçe içindeki dostlar misâlini hatırlatır. Nasıl bir güzel bahçe içinde bir araya gelen dostlar, farklı kabiliyetlerine ve yeteneklerine göre bahçeden farklı zevk ve lezzet alabiliyorlar. Meselâ, güzel san'atlardan anlayan dost yaprakların, çiçeklerin ve bitkilerin güzel yaratılışlarından; musikîden anlayan dost kuş cıvıltılarının veya su şırıltılarının ahenginden; resimden anlayan dost tabiatın renk cümbüşü içindeki uyumundan... vs anlıyor ve farklı derecelerde zevk almaları mümkün olduğu halde bir arada bulunabiliyorlar.¹¹

Risâle-i Nur, hizmetini İslâmiyet'in esasında var olan bu bizlik şuuru üzerine kurmuştur. Başka bir ifadeyle, Risâle-i Nur hizmeti uhrevî amellerde kurulan bir manevî ortaklık esasına dayanır. Bu hizmette şahs-ı manevî esastır. Ene yoktur. Enaniyet yoktur. Şahsî makam ve mevki yoktur. Benlik ve bencillik yoktur. Biz şuuru vardır. Enelerin içinde eridiği ortak bir havuz vardır. Herkes bu havuzda kendi kimliğini eritir. Herkes kişi olarak yok olur, ortak bir şuur olarak ortaya çıkar.

İştirak-i amal-i uhrevî düsturuna göre:

1- Hiç kimse kendisi adına hareket etmez; herkes “biz” şuuru adına hareket eder. Böylece enâniyetin tehlikelerinden ve hatalardan uzak kalır. Çünkü kendisi yoktur ve her adımını “biz” içindeki istişare ile atar. İstişare eden yanılmaz, hatalardan korunur.

2- Biz havuzu büyük bir güç birliği sağlar. Böylece az, çok olur. İki kişi on bir kuvvetinde olur. On altı birleşik kardeşin kuvveti dört binden geçer. ¹² Bu güç birliği ile, havuzdakiler, büyük hizmetlere imzâ atabilecek bir kudrete sahip olurlar; fakat yıkıcı gurur ve riyâyâ da meydan vermezler. Çünkü gurur ve riyâ “biz havuzuna” giremez.

3- Havuzda enaniyet ve benlik olmadığından herkes yekdiğerinin hatasını ve kusurunu affeder; ancak kendi kusurunu affetmez ve kendini ıslâh ile meşgul olur. İnsanın kendi kusurlarıyla meşgul olması, ben dâvâsına atılan en büyük darbedir. Bu hayırlı darbe, biz şuuru açısından kazanımdır. Çünkü herkesin kendi kusurlarıyla meşgul olması ve kardeşini kusurlarından dolayı itham etmemesi kardeşler arasında barışın, birlik ve kaynaşmanın yaşanmasına zemin teşkil eder. Havuzda bulunan kardeşlerde fani olmak sırrı (fena fi'l-ihvan, yani tefânî sırrı) böylece hayata geçmiş olur.

4- Biz şuuru ile hareket edenler arasında tembellik, atalet, ümitsizlik, kötümserlik, bedbinlik, yıkılmışlık, mağlûbiyet hissi bulunmaz. Biz şuuru ile hareket eden daima

zaferdedir, daima üstündür, daima ümit içindedir, daima ileri atılır, daima iyi olan şeyleri ve başarıları konuşur. Kötü örnekler üzerinde durmaz.

5- Biz şuuru ile hareket edenler halkın beğenisini değil, Allah'ın rızâsını esas alırlar. Allah dilerse zaten halkın beğenisi mümkün olabilecektir; fakat bunu istemek gizli şirk hükmündedir. Bediüzzaman Hazretlerine göre, esâsen, halkın teveccühünün işe yaradığını söylemek mümkün de değildir. Bir işi için sultana müracaat eden adam, sultanı râzı etmişse, işi görülür. Râzı etmemiş ise, halkın iltimasıyla çok zahmet çeker. Bununla berâber yine sultanın izni gerekir. İzni de rızâsına bağlıdır. 13

6- Üstad Bediüzzaman'a göre, ihlâsı elde etmek için biricik niyet, Allah rızâsını kazanmak olmalıdır. Eğer Allah razı olursa bütün dünya küsse ehemmiyeti yoktur. Eğer O kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yoktur. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse; kul istemek talebinde olmadığı halde, halklara da kabul ettirir. Onları da razı eder. Onun için hizmette, doğrudan doğruya, yalnız Cenâb-ı Hakk'ın rızası esas maksat yapılmalıdır. Bu da en kâmil mânâda biz şuuruyla başarılır.14

7- Biz havuzundaki herkesin, havuzda bulunanların toplam hizmetinden hissedar olmasında sözü edilen “derece”den maksat; bu havuzda “erime derecesi” olmalıdır. Fert, kendisini ne kadar havuza mal etti ise, benliğini ne kadar yok bildi ise, kendi ruhunu ne kadar havuz ile bütünleştirdi ise; o derece havuzun büyük sevaplarından hissedar olur, o nispette şahsî hatalardan da kurtulur.

Cenâb-ı Hak cümlemizi tam ihlâs ve istikamette muvaffak kılsın. Âmin.

Dipnotlar:

1- Fatiha Suresi: 5, 6

2- Şuâlar; s. 530, 531

3- Şualar; 530

4- Âl-i İmrân Sûresi, 3/103

5- Enfal Suresi: 46

6- Câmiü's-Sağîr, 3/2821; Riyâzu's-Sâlihîn, 10,1061,1062, 1067

7- Câmiü's-Sağîr, 3/3040

8- a.g.e., 2/2338, 3/3891

9- Şuâlar, s. 589

10- Lem'alar, s. 118

11- Sözler, s. 460.

12- Lem'alar, s. 165.

13- Mesnevî-i Nûriye, s. 156.

14- Lem'alar, s. 164.